

УВОД

Още от времето на възникването на българската държава отношенията ѝ с Византия заемали основно място в нейната външна политика. Това се обяснява освен с географската близост още и с обстоятелството, че Византия по принцип не се примирявала с възникването на новата държава в непосредствена близост до столицата ѝ Константинопол. Основните усилия на българските владетели в периода VII-X в. са били насочени към устояване на независимостта срещу византийските опити за възстановяване на имперската власт в териториите по долен Дунав. От началото на IX в. в българо-византийският двубой се появили нови моменти. Двете държави си съперничели в усилията си да завладеят славянските области на полуострова. При управлението на цар Симеон Велики българската политика формулирала ясно една амбициозна външнополитическа задача: да се унищожи Византия и на нейно място да се изгради нова империя начело с българския владетел. В изпълнението на тази програма цар Симеон водил продължителни войни, които силно изтощили българската държава. В същото време към средата на 10 в. Византия изживяла периода на най-големия си разцвет. При очертаващото се византийско превъзходство съдбата на българската държава била поставена на карта. След епична половинвековна съпротива тя паднала под византийска власт. За около 170 г. българските земи ще бъдат провинции на византийската империя.

ИЗВОРИ И ИСТОРИОГРАФИЯ

Писмените сведения за българската история след смъртта на цар Симеон и за съпротивата на българите срещу византийската експанзия са сравнително многобройни. От византийските извори основно значение имат хрониките на Йоан Скилица и Георги Кедрин, историческите трудове на Лъв Дякон и Михаил Псел, грамотите на император Василий II Българоубиец за създадената от него Охридска архиепископия. Към хрониката на Скилица-Кедрин интересни добавки е направил Михаил Деволски. От българските извори важно значение имат епиграфските паметници (надписите на цар Самуил, надписът в прохода Траянове врата, Битолският надпис на цар Иван Владислав и др.). Сведения за т.н. "българска епопея" се срещат в арабски съчинения, основното от които е летописът на Яхия Антиохийски, както и в съчиненията на сврменни арменски историци. Сред изследователите на този период от българската история изпъкват имената на В. Златарски, Ив. Дуйчев, П. Петров, Василка Тъпкова-Заимова и др. Напоследък интересно проучване върху Самуилова България направи сръбският учен С.Пириватрич. Трябва да се изтъкне, че в македонската историография този период от българската история грубо се

фалшифицира, като Самуиловата държава се обявява за "македонска средновековна държава".

БЪЛГАРИЯ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ЦАР ПЕТЪР В научната литература обикновено се приема, че многобройните войни при управлението на цар Симеон изтощават българския военен и икономически потенциал. Откъснати за продължително време от родните си огнища, Симеоновите войници били откъсвани от обичайните си земеделски и занаятчийски занимания. Различията между бедни и богати рязко се увеличили. Свободните селяни (смердите), които създавали благосъстоянието на българското общество и били данъкоплатците, и войниците на държавата, започнали масово да се разоряват. Засилил се процесът на формиране на крупно земевладение и на поставяне на селяните под частно-владетелска зависимост. Обогадената от военна плячка и преситената с имоти аристокрацията несръчно се стремела да прилича на византийската си посестрима. Вътрешната разруха имала и духовни измерения. Новосъздаденото българско духовенство твърде бързо забравило заветите на Св. Климент Охридски и Св. Наум Мизийски. То затънало в разгул и користолюбие, в стремеж към светски блага и напълно забравило пастирските си задължения. Това се отразило зле върху съзнанието и нравствеността на все още неукрепналия в християнската вяра български народ. В обществото се зародил остър социален протест, чийто израз била новопоявилата се богомилска ерес. Разпространило се и отшелничеството - едно движение с религиозен характер, провокирана в значителна степен от признаците на разложение и упадък в българското общество. Тези явления били обективната основа и за започващата политическа криза в българската държава. Още приживе цар Симеон Велики по неизвестни причини лишил своя първороден син Михаил от престола и го заставил да се замонаши. Негов наследник станал вторият му син Петър (927 - 969 г.). Някои изследователи предполагат, че с това си решение той искал да се промени завоевателната политика спрямо Византия, тъй като новият български цар бил известен с миролюбивия си характер.. Някои от Симеоновите боляри обаче настоявали за продължаване на военните действия. Войните операции в Тракия довели до падането на крепостта Виза в български ръце, но намеренията на цар Петър били за мирно уреждане на конфликта. За тази цел във Византия последователно били изпратени две пратеничества, като първото било за уреждане на предварителните условия на бъдещия договор, а второто - за подготовка на визитата на българския цар в Константинопол. През есента на 927 г. представителна българска делегация начело с царя пристигнала във византийската столица, лично посрещната от император Роман Лакапин. Преговорите завършили с подписването на 30-годишен мирен договор, чиито